

др *Предраг* ДЕДЕИЋ
ванредни професор на Београдској банкарској академији
Универзитета Унион

др *Гордана* ГАСМИ
виши научни сарадник у Институту за упоредно право, Београд
ванредни професор на Универзитету Сингидунум

НАДЗОР У ОСИГУРАЊУ И РЕЛЕВАНТНИ МОДЕЛИ У ЕУ

Резиме

Рад садржи резултате анализе битних елемената од којих се састоји модерно организована функција надзора у осигурању. Аутори полазе од прецизно одређења циљева којима тежи надзорни орган, поштом дају карактеристике тог органа и анализирају основне облике надзорне активности. У раду се посебно истиче постојање директног односа између промена на финансијским тржиштима и промена у структурама и процесима надзорних тела. Аутори тврде да су управо тржишне промене (интеграција финансијских тржишта у европском простору, преузимање пословне активности банака и друштва за осигурање, конкуренција међу њима, роле друштва у финансијском сектору и сл.) условиле промене (или захтев за променама) правноинституционалног оквира надзора. Истакнуто су те промене и релевантни узроци. Приказана су три модела надзора, институционални, функционални и интегрисани и издати аргументи који последњи наведен чине све прихватљивијим међу експертима.

Кључне речи: осигурање, надзор у осигурању, корпоративно управљање.

I Увод

Осигурање као значајан стуб финансијских тржишта захтева континуирани мониторинг који би требало да обезбеди сигурно пословање друштва за осигурање, висок степен заштите корисника осигурања и слободну тржишну утакмицу на овом сегменту тржишта, свакако у мери у којој је та слобода могућа у модерним привредама. Ефикасан надзор¹ у сектору осигурања даје свој интегрални допринос целокупном систему надзора (над банкарским сектором, тржиштем капитала и др.) и тиме потпомаже остварење веома важног циља остварења стабилности финансијског система једне земље и шире.

Значај надзора у осигурању је у директној вези са значајем делатности осигурања. Уколико суштинско обележје ове привредне гране разумемо као суптилан механизам који штити појединце и привредне субјекте од негативних последица по имовину и личност, а који могу настати услед деловања природних сила или људског фактора, онда није тешко видети сву ширину позитивног деловања адекватно постављеног система осигурања. Лако је видети и негативне последице које лоше функционисање овог сектора и злоупотребе унутар њега могу изазвати на тржишту и у целокупној привреди. Свакодневни живот, а посебно привредна активност, испуњен је ризицима, а тај ризик укључује и деловање оног чија је примарна делатност заштита других од ризика, а то су управо друштва за осигурање. То је уједно разлог да се у фокусу овог рада нађе механизам надзора који би требало да обезбеди да осигурање своје улогу и оствари.²

Адекватан надзор представља добро организована два нивоа. Први је интерни и он се успоставља и прати на нивоу друштва за осигурање, где му је задатак да обезбеди законито, поштено, сигурно и одрживо пословање, што је у интересу власника капитала и свих других носилаца интереса укључујући и најширу заједницу.³ Други ниво надзора је екстерни и њега обавља најчешће посебно тело у јавном интересу, односно ради заштите јавног добра.⁴ Овако одређен систем надзора

1 Разматрање неког система надзора свакако захтева претходно дефинисање надзора, те у том смислу може послужити следећа дефиниција: „делатност утврђивања да ли је одређено понашање у складу с нормама које га регулишу и примењивање санкција ако није у складу.“ Вид. *Правна енциклопедија*, Београд, 1985, стр. 854.

2 Најважније функције осигурања чине заштита имовине, социјална функција, финансијска функција. Вид. Веселин Авдаловић, *Осигурање*, Београд, 2007, стр. 5.

3 Посебно значајно место у том систему заузима интерна ревизија и њена улога у идентификовању ризика којима је друштво за осигурање изложено. Вид. Милутин Ђировић, *Финансијска тржишта: инструменти, инструменти, технологије*, Београд, 2007, стр. 231.

4 Код нас је та функција поверена Народној банци Србије.

у сектору осигурања свакако зависи од свеукупног деловања фактора правне државе, односно њених превентивних и репресивних механизма који успостављају правила на тржишту, а неопходни су за остварење свих нивоа извршења прописаних правила у сектору осигурања. Целовитост посматрања феномена надзора не би смела да изостави деловање политичког фактора. Синергија свих ових нивоа деловања утиче позитивно или негативно на квалитет осигурања, односно на кључни фактор, а то је поверење корисника услуга и улагача. Без тог поверења нема привредне активности, а посебно не инвестиционе на финансијским тржиштима.

II *Panta rei*

Финансијска тржишта не мирују. Процес дерегулације и глобализације снажно је захватио и тај сектор и довео до значајних промена у активности субјеката, а следствено томе до промена (или бар до захтева за променама) у систему надзора у сектору осигурања. Једна од крупних тржишних промена је и та да је дошло до приближавања два традиционално раздвојена сектора банкарства и осигурања,⁵ а тиме и до конкурентности између банака и друштава за осигурање⁶ (наравно у њиховом приближавању лежи и потенцијал сарадње-примера ради кога банке послују као заступници осигурања и своју клијентску базу користе за пружање ове нове услуге). Додатно, законом допуштена опција креирања група друштава у финансијском сектору донела је и носи могућност преплитања делатности чланова групе, а тиме потребу доношења оптималног решења на нивоу групе, у смислу најпрофитабилнијег пласмана конкретног финансијског производа. Примера ради, један финансијски производ који се тржишту може понудити преко банкарског сектора или у виду услуге осигурања може имати различит законски третман у зависности за коју се опцију одредимо те тиме и фактор утицаја на одлуку на нивоу групе.⁷ Ово преплитање делатности и обједињавање на нивоу групе друштава директно утиче на структуру надзорног тела и то неки аутори истичу као главни аргумент за успостављање интегрисаног тела надзора (један орган надзире и банкарске услуге и услуге осигурања и пословање на тржишту капитала).

5 М. Ђировић, *нав. дело*, стр. 8–9.

6 Јасно разграничење пословања банака и друштава за осигурање у ранијем периоду који се може означити и као традиционалан, значило је уједно и минимизирање конкуренције између њих. Вид. Glen Arnold, *Corporate Financial Management*, Harlow, 2002, стр. 31–32.

7 Eddy Wymeersch, „The Structure of Financial Supervision in Europe: About Single Financial Supervisors, Twin Peaks and Multiple Financial Supervisors“, *European Business Organization Law Review*, бр. 8, стр. 259–260.

Финансијске кризе у тржишним привредама долазе циклично и увек су кроз турбулентну историју, биле и јесу тренутак да се осветле бројне слабости финансијског система, преиспитају узроци који су довели до њих и потраже адекватна решења усмерена ка опоравку и стабилизацији. Најчешће се као кривци именују субјекти унутар самог система надзора и слабост казног механизма. Ово, стога, што кризама претходе бројни финансијски скандали услед превара и других незаконитих радњи. Пратеће појаве су често корупција и лош рад и лоша координација државних органа надлежних за надзор. Технички говорећи проблеми су везани за висину обавезног капитала и показатеље адекватности капитала, систем управљања ризицима, висину и структуру техничких резерви, слаб систем корпоративног управљања, нетранспарентност групе друштава, неадекватан третман моралног хазарда различитих облика, неадекватан механизам за откривање и решавање конфликта интереса и др.

Промене на тржишту свакако захтевају прилагођавање надзорног система, али у границама које не могу ићи преко неких од базичних принципа. Примера ради равноправност учесника на финансијским тржиштима је посебно важна и не сме бити угрожена. Равноправност није економска (субјекти су по правилу различите финансијске и стручне снаге) и то условљава да су за систем надзора посебно значајна највећа друштва за осигурање и групе друштава због директне везе њихове судбине и судбине стабилности финансијског система државе. Равноправност зато може и мора бити правна (једнака правила и једнак приступ телима јавноправних овлашћења, за субјекте припаднике исте категорије).⁸

III Систем надзора

Надзор целокупног финансијског система, унутар кога се одвија и делатност осигурања је сложена и комплексна функција. Остварење тих задатака је од посебне важности за привреду сваке земље. Фер, безбедно и стабилно тржиште услуга осигурања, је важно за све учеснике и општу стабилност сваке економије. Бројни деструктивни елементи од којих су преваре посебно опасне делују на овом тржишту, а које долазе и од стране корисника услуга и од друштава за осигурање.⁹

Надзор у осигурању се састоји од интерних и екстерних елемената јединственог система. Тај комплексан систем, од значаја за ста-

8 Вид. Небојша Јовановић, *Берзанско право*, Београд, стр. 28.

9 Зоран Радовић, Живојин Алексић, Зоран Петровић, Томислав Петровић, *Преваре у осигурању*, Београд, 2003, стр. 5.

билност целокупног финансијског тржишта, потребно је сагледати у више димензија. Најважније је сагледати га у светлу основних циљева које би требало да оствари надзорно тело својом активношћу у сектору осигурања. При томе би требало имати у виду да остварење тих циљева у значајној мери зависи од адекватности организационог облика система надзора и опсега надлежности и одговорности субјекта којем је поверена та јавна функција. Дакле, разумевање циља којем се тежи, предмета контроле и потребне структуре, услов је успостављања адекватног система надзора.

Нарастајући значај осигурања условљава да феномен надзора у том сектору већ више од десет година значајно заокупља пажњу стручне јавности. Преиспитују се оптимална решења правно-институционалног оквира унутар кога ће надзор бити јефтин (оптимални трошкови) и ефикасан. У условима бурних транзиционих промена у једном делу Европе и света, глобализације, хармонизације, дерегулације, деетатизације није лако успоставити одржив модел који може да задовољи бројне интересе. Добро постављена структура и контролисани процеси, мора да постоји како код друштава за осигурање тако и код регулатора и надзорног тела. Успостављање тог софистицираног механизма је у вези са бројним дисциплинама као што су пословно и финансијско право, економија, корпоративне финансије, корпоративно управљање, а ту су и бројни техничко-технолошки, рачуноводствени, актуарски и други изазови. Све оне добро постављене и утемељене би требало да у условима опште стабилности финансијског система допринесу подстицају и несметаном одвијању делатности осигурања, слободне конкуренције и заштите корисника финансијских услуга. При томе не би требало заборавити на изузетно важно питање опсега надлежности надзорног тела и мере у којој се оно меша у статусне и пословне сегменте ентитета који обављају ову делатност. Судска пракса показује да они својим мерама могу проузроковати штету друштвима за осигурање и бити одговорни за њу.

Из поменутог проистиче да је надзор над друштвима за осигурање вишеслојно комплексан и захтеван посао. Посебно би требало истаћи да специфичност осигурања као привредне делатности захтева висок ниво стручности како управе и запослених у друштвима за осигурање, тако и од људи којима је поверено обављање функције надзора. Примера ради, стручан рад актуара је ванредно значајан за целокупну пословну политику друштва за осигурање и његову изложеност ризицима, што опет намеће потребу за адекватним стручњацима надзора над извештајима и калкулацијама. Ову сферу надзора могли бисмо означити као квантитативну. У ту сферу спада и надзор над свим обавезним рачуноводственим и финансијским извештајима и њиховом усклађеношћу с прав-

ном регулативом. Стручна а независна анализа тих извештаја даје тачну слику у вези релевантних показатеља стања: адекватности капитала, структуре инвестиција, интерних модела надзора и др. Дobar надзор није само у примени регулативе, већ и давању повратне информације за регулатора да мења. Квалитативна анализа је нешто комплекснија и односи се на структуре и процесе у вези група друштава и финансијске конгломерате. Такав приступ је посебно важан да се смање системски ризици и обезбеди транспарентно тржиште. У сваком случају треба истаћи да поред класичних прописаних услова које мора да испуни друштво за осигурање (финансијска кондиција, ресурси за мерење и управљање ризика, буде „*fit and proper*“ и др.), оно мора да буде подобно за контролу.¹⁰

Улазак на тржиште је прва контролна тачка и прави тренутак да надзорно тело адекватно примени своја овлашћења и не допусти улазак пословном субјекту које не испуњава прописане услове. Неки од њих је сасвим лако утврдити, а за друге треба више труда и информација. Ти услови се тичу организације, правних аката, управљачке структуре (организационо и персонално) и њихова испуњеност представља полазну гаранцију солвентности тог субјекта односно претпоставку поштеног, законитог и сигурног пословања и одрживости на тржишту. Код послова осигурања управо тај временски фактор и континуитет пружања услуге клијенту је кључни захтев и основ поверења на тржишту.

Једнако важна је и фаза активности надзорног тела која се наставља након давања дозволе за рад, а која се тиче различитих облика праћења понашања тог субјекта и усаглашености тог понашања с интерним (аутономним) и екстерним (законским и другим) правним правилима. Ако феномен посматрамо на простору Европске уније (ЕУ) видимо да је ствар још компликованија, јер имамо јединствено тржиште на коме је једна од примарних слобода вршење услуга без дискриминације (равноправност субјеката са седиштем у државама чланицама ЕУ), а истовремено имамо надзорни орган који је надлежан само за друштва за осигурање чији је седиште у земљи чланицама којој и он припада (потреба координиране сарадње, јер је рано говорити о могућности да се успостави тело на нивоу ЕУ које би вршило надзор на целокупном тржишту).¹¹ Можемо томе да додамо да пословна активност није статична категорија. На путу остварења свог лукративног циља друштва за осигурање и други пословни ентитети непрестално трагају за новим

10 The Bank of England, Prudential Regulation Authority, The PRA's approach to insurance supervision, стр. 6.

11 О новом дизајну надзорног система у ЕУ вид. Драган Момировић, „Нова архитектура регулаторног и надзорног дизајна Европске уније-макро и микро пруденцијални приступ“, *Банкарство*, бр.1/2012.

производима којима ће доћи до корисника и новим организационим облицима који ће им омогућити боље тржишно позиционирање.

Сама делатност осигурања се може сматрати хетерогеном, ако имамо у виду постојање две битно различите групе осигурања: имовинско и неимовинско (животно) осигурање. Посебно је значајна чињеница да осигурање лица има другачију финансијску структуру од осигурања имовине.¹²

IV Предмет надзора и директиве ЕУ

Надзор се усмерава у складу с предметом који му је поверен у надлежност. Традиционална подела обухвата два облика. Један за предмет има пруденцијалну супервизију (енгл. *Prudential*), а други се односи на надзор понашања субјекта на тржишту. Пруденцијалност се односи на надзор над веома значајном способношћу пословног субјекта да у дужем временском периоду извршава своје финансијске обавезе (солвентност) и све изазове које носи питање адекватности капитала и управљања ризицима и примене механизма гаранције (морални хазард).¹³

Ту је наравно актуелно питање примене *Solvency II* (еквивалент директиви која уређује банкарство – *Basel II*), која је постала правно обавезујућа од новембра 2012. године. Солвентност је основ стабилности пословања, функционисања тржишта и поверења корисника услуга. Усвајањем Директива Солвентност I¹⁴ и Солвентност II¹⁵ (2002. и 2007, 2008, 2009. година), ЕУ је поставила правни оквир предмета надзора у осигурању. Пре Директиве Солвентност II, право на надзор осигурања у ЕУ било је уређено у 14 различитих директива и у Солвентност I, директиви која је регулисала сектор животних осигурања и осигурања од штете.¹⁶

Директива Солвентност II дефинише предмет надзора у виду основног капитала и солвентности, затим управљање ризиком и коначно, финансијски надзор, те има за циљ да обезбеди органима надзора више овлашћења за контролу и интервенцију. Базира се на концепту

12 М. Ђировић, *нав. дело*, стр. 221–223.

13 Више о солвентности и управљању ризиком у осигурању видети код Предраг Капор, *Основе осигурања: теорија, пракса и регулатива*, Београд, 2008, стр. 35–63.

14 Директива ЕП и Савета о животним осигурањима, 2002/13, 2002/83.

15 Директива ЕП и Савета за обављање послова у сектору осигурања или реосигурања, 2007/361, 2008/119, 2009/138.

16 Дарко Самарцић, „Надзор осигурања у СР Немачкој према Закону о надзору осигурања и Директивама ЕУ о солвентности“, *Ревизија за право осигурања*, бр. 3/2011, стр. 17.

три стуба, слично директиви *Basel II*,¹⁷ која регулише стабилност капитала у сектору банака.

Први стуб уређује квантитативне критеријуме и услове за процену, као што су услови за минимални капитал и солвентност, обезбеђивање сопствених средстава и процена резерве. Други стуб регулише квалитативне и правно-надзорне критеријуме и установљавање унутрашњег управљања, контроле и управљања ризиком.¹⁸ Трећи стуб уређује транспарентност информација, тј. обавезу подношења извештаја надзорном органу и принцип јавности. У Директиви Солвентност II управљање ризиком је уређено у одредбама чл. 41–49 тако да у сагласности са одговарајућим профилем ризика, осигуравач мора израдити профил ризика и прилагодити га свом капиталу. Отуда ова Директива садржи и стандардни модел за израчунавање потребног капитала (одредбе чл. 103), али ипак препушта осигуравачима да донесу одлуку да ли ће прихватити стандардни модел или ће припремити сопствени модел ризика и модел за израчунавање потребног капитала (чл. 110).

Други облик надзора по предмету је онај у коме се пажња надзорног тела усмерава на понашање субјекта на тржишту. Она обухвата како однос према осталим друштвима за осигурање, тако и однос према корисницима услуга осигурања. Надзорно тело по правилу прописује елементе обавезне садржине уговора у циљу да се обезбеди минимум савесности и поштења у том односу. Подела надзора према предмету свакако има теоријски и практичан значај, али би требало имати у виду да је реч о повезаности ова два сегмента и да деловање у једном од њих утиче на други.¹⁹

V Структуре надзора и модели у ЕУ

Структуре надзора у осигурању које срећемо у европском простору (ЕУ) су разнолике. Ипак, три модела су најчешћа: институционални, функционални и интегрални.²⁰ Не тако давно поверење у сектор осигурања је у Србији било значајно пољуљано, а само тржиште

17 Директива ЕЗ, 2006/48, 2009/49.

18 Д. Самарџић, *нав. чланак*, стр. 17.

19 Е. Wymeersch, *нав. чланак*, стр. 245.

20 Код нас је тренутно у примени макро приступ у коме су предмет надзора који је поверен Народној банци Србије, сектор банкарства, осигурања и добровољни пензијски фондови (ту су и лизинг компаније које су такође учесници финансијских тржишта). Улазак Србије у Светску трговинску организацију је, такође, значајан изазов који се тиче и сектора осигурања (пословање филијала). Видети Јасна Догањић, „Надзор тржишта осигурања у Србији“, јуни 2013, доступно на адреси: <http://www.aktuar.rs/XI/4.pdf>, преузето 6. априла 2014. године.

дестабилизовано, тако да је од 2004. године примарна активност НБС приликом надзора, била усмерена на успостављање законитости и реда са циљем враћања поверења корисника услуга. Бројни проблеми које је требало отклонити обухватили су прецењену активу и подцењену пасиву, нереално исказане техничке резерве и неадекватна структура улагања, слабости управљања, лоше постављене интерне контроле и др. Последњих година бележи се раст у овом сектору упркос чињеници да економски показатељи укупне српске привреде нису позитивни.

Институционални модел је најстарији међу поменутиим и он следи традиционалну поделу на три стуба финансијских тржишта: банкарство, осигурање и тржиште капитала. Прихватање ове поделе као последицу има и постојање засебног органа контроле за сваку грану. Тај орган је некад државни (одељење неког министарства, централна банка) или посебна агенција.²¹ Када је у питању избор између ове две опције пуно је аргумената који иду у прилог избору независне, самосталне агенције, која је специјализовано тело, али услед експертског знања њених запослених и вишег степена независности има већи потенцијал да се опири притисцима који су политичке природе или, пак, долазе с тржишта од стране учесника.²² Основни аргументи против овако организованог надзора тичу се чињенице да се све више брише некада јасно разграничење активности у банкарском и сектору осигурања. За разлику од времена кад је постојала јасна подела међу тим делатностима, па следствено томе није ни било конкуренције међу њима, сада ствари стоје другачије јер је отворен простор за конкурентност. Те разлике утичу на пословну активност што је видљиво код банкарских група где се један производ може пласирати као банкарски или производ бирају у складу са осталим условима (различити трошкови услед регулативе, контроле и сл.).

Други облик надзора је функционални модел. Код овако организованог приступа није битан правни статус субјекта који је под надзором (небитно да ли је банка, друштво за осигурање или брокерско дилерско друштво), већ се контрола усмерава према предмету контроле. Конкретно то значи да контролни орган у оквиру своје надлежности контролише понашање свих субјеката на финансијском тржишту без обзира да ли су банке или друштва за осигурање. Други контролор своју активност усмерава на контролу прудентности и контролише све субјекте по том питању. Проблем је дефинисати поред ове две и друге различите области на које би се требало фокусирати или барем оне које су најзначајније а тичу се надзора (неки аутори истичу шест, други про-

21 У окружењу на пример Словенија, Црна Гора и Босна и Херцеговина имају независне агенције за контролу осигурања.

22 Е. Wymeersch, *нав. чланак*, стр. 251.

налазе и више од десет). Има смисла овакав приступ, али је јасно да су трошкови значајни а и други проблеми извиру приликом оваквог приступа. Такође, у пракси је компликована ситуација да је исти субјект изложен контроли више надзорних тела које примењују различита (свака своја) правила.

Трећи модел је интегрални (интегрисани). Овај модел је скоријег датума и он представља организационо обједињавање надзора над субјектима који су у банкарству, осигурању и на тржишту капитала. Он је последица схватања да сва три стуба у статусном и пословном смислу имају више сличности, него разлика и да је контролу свих субјеката на финансијским тржиштима добро објединити у једном телу. Свакако, то тело ће имати више специјализованих одељења, али је претпоставка да њихова чврста повезаност и синергија деловања даје боље резултате, него рецимо институционални приступ.²³

У ЕУ надзор у домену осигурања врши Удружење Европског осигурања и пензиони фондови²⁴ (*EIOPA*) као надзорна власт у циљу обезбеђивања финансијске стабилности. У питању је независно саветодавно тело Европског парламента и Савета ЕУ. Истовремено, *EIOPA* је део европског система финансијских супервизора који чине три надзорна органа, један за банкарски систем, један за сектор хартија од вредности и један за сектор осигурања и пензионих фондова. Основни циљ *EIOPA* је постизање ефикасног нивоа регулације, боље заштите потрошача и веће хармонизације, тј. доследности у примени правила за финансијске институтције и тржишта у ЕУ.

Тамо где је добро развијен финансијски сектор, присутан је интегрисани надзор, најчешће од стране специјализоване агенције, што је случај у већини земаља чланица ЕУ. Ипак, пракса је различита, те је у појединим земљама као што је Француска, надзор подељен на две комисије: за контролу осигурања и за организацију осигурања. Затим примера ради, у Белгији присутни су Биро за интегрисани надзор и Комисија за осигурање, која има већа овлашћења у вршењу надзора и подноси извештаје Министарству финансија. Међутим, Финска је једина скандинавска земља, чланица ЕУ која нема интегрисани надзор, док је у осталим мање развијеним чланицама заступљен традиционални (институционални) концепт надзора. Примера ради, у Бугарској надзор врши Управа за надзор која контролише пословање осигуравајућих

23 Више о аргументима који подржавају избор интегрисаног модела вид. Richard Herring, Jacopo Carmassi, „The Structure of Cross-Sector Financial Supervision“, *Financial Markets, Institutions & Instruments*, Volume 17, Issue 1/February 2008, стр. 51–76.

24 European Insurance and Occupational Pensions Authority – у даљем тексту *EIOPA*, седиште у Франкфурту.

компанија и подноси извештаје Министарству финансија и национални савет осигурања, који даје и одузима дозволе за рад осигуравајућим компанијама. У Немачкој надзор се примењује на основу законских норми²⁵ и наведених Директива ЕУ.

VI Закључак

Надзор у сектору осигурања представља веома важну функцију у јавном интересу. Ефикасна контрола од стране независног експертског тела доприноси сигурном пословању у сектору осигурања, заштиту конкуренције и остварење права корисника услуга. Надзор можемо посматрати према предмету на који је усмерен. Превасходно као контролу поузданости друштва за осигурање – пруденцијалност (квантитативни и квалитативни елементи: солвентност, финансијска снага, управљање ризиком, именовање актуара и извештаји, обавезе директора и др. друштва за осигурање) и друго, као понашање друштва за осигурање на тржишту (однос према конкурентима и другим субјектима на тржишту и однос према корисницима финансијских услуга). Упркос овој подели реч је о два узрочно-последично повезана дела истог система.

Промене на тржишту су један од најзначајнијих фактора који је узроковао промене у структурама и процесима надзора у сектору осигурања. На првом месту ту је брисање разлика између банкарске делатности и делатности осигурања и креирање група друштава у финансијском сектору. Избор између три традиционално постојећа модела надзора (институционални, функционални и интегрисани) зависи од пуно фактора, али је тренд у обједињавању функције надзора у једном телу са надлежношћу да покрива сва три стуба финансијских тржишта: банкарство, осигурање и тржиште капитала.

Пут Србије не може бити мимо тенденција у ЕУ. У том смислу потребно је ојачати функцију управљања ризицима у друштвима за осигурање и развој надзора на бази ризика и вршити припрему за имплементацију методолошког оквира за управљање ризиком како је то прописано Директивом *Solvency II*. Ово тим пре што искуства у оквиру ЕУ земаља чланица указују да се одржива стабилност финансијског тржишта, а у оквиру тога и сектора осигурања, очито не може препустити само деловању тржишних механизма. Систем надзора у осигурању стога има есенцијалну улогу.

25 Закон о надзору осигурања, 2004; Закон о поштравању надзора над финансијским тржиштима и осигурањем, 2009, наведено према Д. Самарџић, *нав. чланак*.

Predrag DEDEIĆ, PhD

Associate Professor at Belgrade Banking Academy, Union University

Gordana GASMI, PhD

Senior Research Fellow at Institute for Comparative Law, Belgrade

Associate Professor at Singidunum University

SUPERVISION IN INSURANCE AREA AND RELEVANT MODELS IN EU

Summary

This paper presents the results of analyses of the main elements which the modern supervision in insurance consists of. The authors thoroughly consider the objectives of supervision, the roles of supervision agencies or other state bodies with the same purpose, and discuss the main types of supervision of insurance activity. The authors point out that relationship between developments of the market and changes in the structures and processes of supervision are very important and according to that are also put in focus of analyzes. They claim that recent changes in approach to structuring insurance supervision are the result of developments in the market (integration of financial markets, close activity of banks and insurance companies – cross-border, and competition between them, bank groups, conglomerates and similar). Organizational changes and the facts that caused changes are presented as well. The main models of insurance supervision, institutional, functional and integrated, are presented as well as arguments that support the choice of the integrated scheme which is more and more accepted by experts. In the EU more stringent legal regulation of the system of supervising financial services limits liberal view of the market. Therefore, the essential role of the system of supervision in insurance sector derives from the fact that sustainable stability of financial markets may not be left exclusively to the market laws.

Key words: insurance, insurance supervision, corporate governance.